

Til Nærings- og handelsdepartementet

REF.
13/4456–2 boe

VÅR REF.
13/631–2 JHO

DATO
14.02. 2014

Høring om norsk tilslutning til Londonoverenskomsten til Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) om reduserte krav til oversettelse av patenter m.m.

Vi ønsker å framheve og begrunne følgende tre synspunkter i denne høringsuttalelsen:

- Språkrådet mener at det ikke er tilstrekkelig at bare patentkravet i patentsøknader skal foreligge på norsk. Sammendraget og ev. tegningstekst i patentsøknaden må også foreligge på norsk, slik praksisen er på Island.
- Språkrådet mener at hensynet til et levedyktig norsk fagspråk skal gå foran praktiske hensyn.
- Språkrådet mener at Patentstyret fremdeles må benytte norsk som internt saksbehandlingsspråk for å bidra til at norsk forblir et fullverdig og samfunnsbærende språk i Norge.

Bakgrunn

Nærings- og handelsdepartementet i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet foreslår at Norge slutter seg til Londonoverenskomsten om anvendelsen av artikkel 65 i den europeiske patentkonvensjonen. Slik tilslutning vil medføre et redusert krav til oversettelse til norsk av teksten til europeiske patenter som blir gjort gjeldende i Norge. Det vises til at regjeringen Stoltenberg II i St.meld. 28 (2012–2013) opplyste at den ville sende på høring et forslag om tiltredelse til Londonoverenskomsten, og til at en samlet næringskomité i det daværende Stortinget støttet dette under sin behandling av meldingen, jf. Innst. S. 381 (2012–2013).

Det foreslås likeledes at det gjennom endringer i patentloven og patentforskriften blir åpnet for at nasjonale patentsøknader kan leveres og behandles på engelsk, og at patenter på grunnlag av slike søknader skal kunne meddeles på engelsk. Det samme foreslås for internasjonale patentsøknader som videreføres i Norge. Det foreslås også at søknader om supplerende beskyttelsessertifikater for legemidler og plantefarmasøytiske produkter skal kunne leveres på engelsk. Det vises til at regjeringen Stoltenberg II i St.meld. 28 (2012–2013) opplyste at den ville sende på høring et forslag om å åpne for at nasjonale patentsøknader kan leveres på engelsk, og til at en samlet næringskomité

POSTADRESSE
Postboks 8107 Dep
NO-0032 OSLO

KONTORADRESSE
Observatoriegata 1 B
NO-0254 OSLO

TELEFON
+47 22 54 19 50
TELEFAKS
+47 22 54 19 51

E-POST
post@sprakradet.no

INTERNETT
www.sprakradet.no
www.sprakradet.no

i det daværende Stortinget støttet dette under sin behandling av meldingen, jf. Innst. S. 381 (2012–2013).

Den foreslåtte tilslutningen til Londonoverenskomsten og de foreslåtte lov- og forskriftsendringene er begrunnet med økonomiske besparelser for patentsøkere og patenthavere som følge av mindre utgifter til oversettelse og med forenklinger av søknads- og meddelelsesprosedyrer, ikke minst med hensyn til europeiske patenter. Når engelsk er valgt som fremmedspråk i Norge i sistnevnte sammenheng, skyldes det at engelsk ved siden av tysk og fransk er offisielt saksbehandlingsspråk i Det europeiske patentverket, og ikke minst at engelsk i dag i stor grad er enerådende som internasjonalt arbeidsspråk i Norge.

Fra patentsøknader på norsk til patentsøknader på engelsk

Patenter verner oppfinnelser av teknisk karakter, det være seg produkter eller framgangsmåter, i en gitt periode fra de blir gjort gjeldende. Patentsøknader som inngis til Patentstyret, må inneholde en beskrivelse av oppfinnelsen, patentkrav og et sammendrag av de to. Beskrivelsen skal være ledsaget av tegninger der det er nødvendig, og den skal være så tydelig at en fagperson skal kunne utøve oppfinnelsen på grunnlag av den. I patentkravene angis det hva som søkes beskyttet gjennom patentet.

I dag må alle patentsøknader som inngis til Patentstyret, være på norsk i sin helhet, det vil si at både beskrivelse, patentkrav og sammendrag må være oversatt til norsk om de ikke er utformet på norsk i utgangspunktet. Det er den norske teksten som er gjenstand for saksbehandling og blir lagt til grunn ved rettslig tvist, innsigelser eller lignende. Med de foreslåtte endringene vil det være bare patentkravene som må foreligge på norsk for at et patent skal kunne gjøres gjeldende i Norge. Det vil være mulig å inngi en patentsøknad på engelsk og å få den meddelt på engelsk, og det legges opp til at saksbehandlingen i Patentstyret i slike tilfeller skal kunne skje på engelsk. Før slik meddelelse skjer, må det imidlertid innleveres en norsk oversettelse av patentkravene innen en fastsatt frist. Patentvernet gjelder bare så lenge det er overensstemmelse mellom de to språkversjonene. Ved rettslig tvist, innsigelser eller lignende skal patenthaveren kunne pålegges å framlegge en fullstendig norsk oversettelse av patentet.

Terminologi og fagspråk – en viktig del av et komplett norsk språk

Høringsnotatet viser til St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, som er det sentrale styringsgrunnlaget for Språkrådets forvaltning av gjeldende norsk språkpolitikk. I høringsnotatet på side 13 og 14 står det at

[d]ersom Norge tiltrer London-overenskomsten, vil det for en stor del av patentene som gjøres gjeldende her ikke bli utarbeidet en fullstendig oversettelse til norsk. Det er en målsetting med bred tilslutning at norsk skal være et komplett, samfunnsbærende språk, jf. St.meld. nr. 35 (2007–2008). Dette innebærer at norsk må kunne brukes innenfor alle samfunnsområder, og at det dermed må finnes eller utvikles norsk fagterminologi innenfor de forskjellige fagområdene, jf. St.meld. nr. 35 (2007-2008) punkt 7.2 (s. 100 flg.). Patentskrifter på norsk har imidlertid trolig marginal betydning for utviklingen av norsk som fagspråk innenfor de ulike tekniske fagområdene. Patentskrifter blir som regel utarbeidet på et stadium der termene og begrepene som brukes for å beskrive oppfinnelsen allerede er utviklet. Når det gjelder europeiske patentskrifter blir de vanligvis oversatt til norsk flere år etter at oppfinnelsen er publisert på

engelsk, fransk eller tysk første gang. Dette gjør at oversettelsene er lite egnet til å introdusere ny terminologi. Eventuelle fagtermer som fremgår av beskrivelsen vil dessuten ofte også fremgå av patentkravene. Det legges opp til at det også etter en norsk tiltredelse til London-overenskomsten vil bli krevd at patentkravene må oversettes til norsk, jf. nedenfor. Oversettelsene til norsk av europeiske patentskrifter har siden Norges tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vært gratis tilgjengelig for enhver på Patentstyrets nettsted. Det finnes ikke noen oversikt over i hvilket omfang oversettelsene faktisk har blitt brukt. Erfaringer fra andre stater fra tiden før slike oversettelser ble tilgjengelige på Internett, viser imidlertid at oversettelsene i svært liten grad ble etterspurt. Det er grunn til å tro at dette stiller seg på samme måte i dag, og også for oversettelsene til norsk. På denne bakgrunn er det ikke grunn til å tro at en tiltredelse til London-overenskomsten i nevneverdig grad vil motvirke målsettingen om å bevare norsk som et komplett, samfunnsbærende språk.

Lesning av patentskrifter er en viktig kilde for å få innblikk i ny teknikk både for næringsliv og forskere. Så fort som teknikkutviklingen går, er imidlertid oversettelser av europeiske patentskrifter av liten betydning for dem som ønsker å holde seg oppdatert om den teknologiske utviklingen. Som regel vil oppfinnelsen bli publisert på engelsk, fransk eller tysk flere år før en eventuell oversettelse til norsk blir utarbeidet. En eventuell tiltredelse til London-overenskomsten, vil dermed ikke ha betydning for ivaretagelse av hensynet til rask utbredelse av kunnskap om ny teknikk i Norge.

Språkpolitisk ansvar og et potensielt domenetap for norsk

Språkrådet kan ikke slutte seg til nedtoningen ovenfor av betydningen av fullstendig oversettelse til norsk av patentsøknader. For det første mener vi patentbeskrivelsen og sammendraget i patentsøknader er fagspråklig viktigere enn patentkravene, som er av mer juridisk karakter. Videre mener vi at oversettelse av denne type tekster er svært viktig for å videreutvikle norsk fagspråk og terminologi på ulike tekniske områder. Det er dessverre sjelden slik at fremmedspråklig terminologi raskt finner sine norske ekvivalenter (avløserer) i fagmiljøer. Ofte tas den engelskspråklige terminologien i bruk, og først når fagoversettere eller andre har behov for en ekvivalent norsk term, blir den dannet, av oversettere alene eller av oversettere og fagpersoner i fellesskap.

Vi har ikke forutsetninger for å vurdere i hvilken utstrekning patentoversettelser som er gjort tilgjengelige på Patentstyrets nettsider, blir lest. Vi vil imidlertid få påpeke at norsk fagspråk i skrift utgjør en helhet av tekster fra en rekke ulike fagfelter, og at det er helheten som samlet gir oss "norsk fagspråk". Om man oppriktig ønsker å opprettholde norsk språk som et fullverdig og samfunnsbærende språk, kan man ikke unnta ett eller flere fagspråklige domener uten at det får konsekvenser også for helheten. Patentdokumenter er uten tvil et slikt domene, og det er etter vår oppfatning et viktig domene for norsk fagspråk. Fagoversettere har en viktig oppgave i å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk gjennom sitt arbeid. De er også viktige "spredere" av fagterminologi. Om deres befatning med patentdokumenter blir mindre enn i dag, er vi redd deres "spredningsfunksjon" vil bli kraftig begrenset.

I kapittel 3.1.2 "Grunnlag for oppfølging av dei språkpolitiske måla" i St.meld. 35 (2007–2008) ses norsk språkpolitikk som et sektorovergripende politikkområde, og alle departementer gis et språkpolitisk ansvar på sitt fagområde:

Særleg for å kunne forfølga det overordna, strategiske målet å motverka domenetap for norsk språk og sikra det norske språket ein fullverdig status og bruk på alle samfunnsområde legg denne meldinga opp til å få etablert språkpolitikk som eit sektorovergripande eller tverrgående politikkområde med kulturpolitisk forankring.

Ein føresetnad for dette er at alle departement har eit språkpolitisk ansvar og tek språkpolitiske omsyn når dei utformar og gjennomfører relevante delar av sin eigen sektorpolitikk, men samstundes slik at det overordna språkpolitiske ansvaret er klart og eintydig plassert i Kultur- og kyrkjedepartementet, og at Språkrådet som fagorgan har ein operativ og strategisk samordnings- og pådrivarfunksjon.

Språkrådet mener de foreslåtte endringene i språklig praksis knyttet til patentsøknader i Norge vil kunne ha en negativ innvirkning på norsk fagspråk og utviklingen av norsk fagterminologi. Vi innser imidlertid også at økt internasjonalisering ofte vil måtte føre til endringer i etablert praksis. Spørsmålet er imidlertid hvor langt man behøver og ønsker å gå for å oppnå forenkling. Hensynet til besparelser for patentsøkere og patenthavere mener vi bør være underordnet hensynet til et levedyktig norsk fagspråk.

Følg Islands eksempel

I kapittel 2.8 "Språkkrav for nasjonale patenter i de andre nordiske statene" i høringsnotatet er det en gjennomgang av hvordan de øvrige nordiske landene har innrettet seg eller planlegger å innrette seg i den aktuelle sammenhengen. Vi legger merke til at Island har valgt en noe annen løsning enn den som foreslås for Norges del. På Island må en patentsøknadstekst være på islandsk ikke bare med hensyn til patentkravene, men også med hensyn til ev. tegningstekst og sammendraget. *Språkrådet mener dette er den løsningen som bør velges også i Norge.* Islendingene har mange århundres erfaring med å beskytte sitt eget språk mot ytre påvirkning, og vi er overbevist om at de har innsett at det å ha patentkravene alene på islandsk ikke er tilstrekkelig beskyttelse mot språklig domenetap.

Norsk som forvaltningsspråk i norsk forvaltning

Språkrådet vil dessuten uttrykke kraftig uro over at det i høringsnotatet foreslås å åpne for systematisk saksbehandling på fremmedspråk i norsk forvaltning ved at Patentstyret til dels skal kunne gå over til saksbehandling på engelsk. Vi har i mange år sett med bekymring på og påpekt det sterkt uheldige ved at norske konserner går over til engelsk som internt arbeidsspråk. Slik domeneavståelse på vegne av norsk språk har en rekke uheldige sider, praktiske som symbolske. Demokratiunderskudd og nivådelt arbeidsliv kan være to stikkord i denne sammenheng. Om utfallet skulle bli at Patentstyret kan benytte engelsk som internt saksbehandlingsspråk, vil det være vanskelig å opprettholde målsettingen om at norsk må forbli et fullverdig og samfunnsbærende språk i Norge. En slik ny praksis vil gi et signal om at norsk språk ikke lenger er nødvendig eller tilstrekkelig, og vil sannsynligvis ha en uønsket smitteeffekt. Praksisen vil reise en rekke grunnleggende spørsmål om demokrati og mulighetene for offentlig innsyn i og påvirkning på myndigheters saksbehandling.

Med hilsen

Ottar Grepstad (sign.)
styreleder

Arnfinn Muruvik Vonen
direktør

